

גליון 304

פרשת תולדות - גבורתה של רבקה

הרב יצחק חי זאגא - 'בית הרב' ירושלים ת"ו

ידוע הדבר כי מידתו של אברהם אבינו היא מידת החסד, ומידתו של יצחק אבינו היא מידת הגבורה וכותב מרן הרב קוק זצ"ל כי מידת הגבורה של יצחק, באה ליישם ולממש את מידת החסד של אברהם. אך בעולם המעשה, נחלקת הגבורה לשתי רמות - גבורת יצחק וגבורת רבקה.

וכך הוא כותב "מוכרח שיגורש, שיושבת, שיבוטל בכל תוקף ועז, כל מה שמפריע את אור החסד הגדול מהופיע בעולם, על כל המעשים, על כל הברואים, על כל היצורים, על כל העולמים"¹ היינו: דווקא מתוך החסד הגדול, המסקנה המעשית היא לגרש להשביט ולבטל בכל תוקף, כל מה שמפריע לאור החסד האלוקי הגדול, שהתגלה על ידי אברהם אבינו, להתפשט על כל הברואים.

והרב ממשיך: "תוקף חסד עליון זה מאיר בהדר הוד הגבורה העליונה, גבורת יצחק..." כי החסד השמימי שהאיר באברהם, מתגלה בהדר בגבורה השמימית של יצחק. אך בגבורת יצחק אין די, משום ש "אין העולם המעשי כדאי לו". הגילוי שבגבורת יצחק, אינו מספיק, משום שהוא גילוי יחסי בלבד, הנמצא עדיין ברמה רוחנית גבוהה, שאינה די מעשית, לפי הנדרש כדי לממש את הדברים בחכמה וכראוי בעולם המעשה. עבודה הדורשת גם את הכח של שלילת המפריעים להופעת החסד. "והוא מוכרח להתקשר ולהתאחד בזוהר חיים שני, קלוש ממנו, שגם הוא מלא תוקף, שגם הוא רצון איתן לו, כח ברזל אדיר וחסון לו, כח איתן עומד בפני כל מונע, אבל - לקוח בתחילתו מאותו התוקף של רצונם של רשעים אבירי לב חזקי מצח, אבל מזוקק ביסודו ומטוהר בבחירתו, ברבקה בת בתואל מפדן ארם, אחות לבן הארמי, ישנה הופעה של החסד המעשי במסגרת הגבורה המעשית, ולא האידיאלית המופשטת". לאמור: גבורת יצחק מוכרחה להתקשר עם גבורת רבקה, שאורה אמנם קלוש יחסית, אך גם היא מליאה בתוקף, רצון איתן, כח ברזל אדיר וחסון, כח המסוגל לעמוד בפני כל מה שמונע מאור החסד האלוקי להתגלות בעולם. מקור גבורה זו, לקוח היא בתחילתו דווקא מתקיפותם של הרשעים, בתואל ולבן. אבל ביסודו הוא כח טוב, מזוקק, שרבקה מטרתה אותו בבחירתה הטובה. כך מופיע החסד המעשי בגבורה המעשית של רבקה אמנו, המשלימה את גבורתו האידיאלית המופשטת של יצחק אבינו.

דברים עקרוניים ויסודיים אלו משליכים על ההיבטים המעשיים שלהם: "ומיזוג נאה זה של הגבורה האידיאלית עם הגבורה המעשית, שבתוכיותם אור החסד העליון זורח... ראוי הוא שיתכונן על ידו בית ישראל, לכוון עולם מלא, עולם בונה ומחייב, ועולם הורס ושולל. והיה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש. ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, והיתה לד' המלוכה"². גבורת יצחק היא גבורה אידיאלית ומופשטת, והיא מתמזגת עם גבורת רבקה המזוקקת והמעשית, שבתוכיותם זורח אור החסד השמימי שהתגלה על ידי אברהם אבינו. דרך זו היא המיזוג הראוי לכוון את בית ישראל. עלינו לכוון עולם שיש בו גם עבודה חיובית של בנין ועשייה, וגם עבודה של שלילת הלא-טוב, המפריע והמנסה למנוע את הופעת אור החסד הישראלי. זהו מקור האש של יעקב אבינו, הבא לידי ביטוי בשיאו, על ידי אורו של יוסף הצדיק, השורף את כוחו של עשו, שנלחם נגד גילוי אורם של ישראל. זהו גם מקור כוחם של המושיעים, אשר יעלו בהר ציון לשפוט את הר עשו, ולהמליך את הקב"ה בעולמו.

חסדם של אברהם ושרה, נבנה בגבורתם של יצחק ורבקה, ויוצא לפועל על ידי יעקב רחל ולאה. ואנחנו, כולנו, ממשיכי הדרך של האבות הקדושים, צריכים ללמוד ולסגל לעצמנו את דרכם המיוחדת של האבות והאמהות, ובכלל זה, את גבורתם האידיאלית וגם המעשית, של יצחק אבינו ורבקה אימנו. לדעת לבנות את הבניין הגדול של האומה, להיות חיוביים, אבל גם להיות תקיפים כנגד כל מפריע למהלך גאולתם של ישראל, חיוביות ותקיפות – אותן זכינו לראות בעינינו ממש אצל הנהגות רבנו הדגול הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל.

¹ שמונה קבצים, קובץ ו, אות קסג
² ספר עובדיה א, יח, כא